

LAKIALOITE 161/2000 vp**Työsopimuslaki ja eräät siihen liittyvät lait*****Eduskunnalle***

Tämä lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 157/2000 vp.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen työsopimuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 157/2000 vp), jossa ehdotetaan uudistettavaksi työsopimuslaki kokonaisuudessaan. Uusi laki korvaisi vuonna 1970 annetun työsopimuslain.

Työsopimuslaki on työelämän peruslaki, jota sovelletaan kaikissa niissä oikeussuhteissa, joissa työtä tehdään vastiketta vastaan työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena. Kun lakia on noudatettava sekä pienillä että suurilla työpaikoilla, esityksen tärkeänä tavoitteena on työsuhteissa sovellettavien työsopimuslain säännösten selkeys, täsmällisyys ja helppolukuisuus.

Työsuhteissa sovellettavat vähimmäistyöehdot määräytyisivät edelleen yleissitovan työehtosopimuksen mukaan. Työnantajan olisi noudatettava vähintään valtakunnallisen, asianomaisen alalla edustavana pidettävän työehtosopimuksen määräyksiä niistä työsuhteen ehdoista ja työoloista, jotka koskevat työntekijän tekemää tai siihen lähinnä rinnastettavaa työtä. Työehtosopimuksen vahvistamislautakunnan olisi päätöksellään vahvistettava, onko valtakunnallinen työehtosopimus soveltamisalallaan sillä tavalla edustava, että sitä pidettäisiin yleissitovana.

Huolimatta täsmennyksistä ja lain selkeytyksestä syntyy tapauksia, jolloin varsinkin pienentyöntajat eivät pysty kaikissa tapauksissa selkeästi määrittelemään lain soveltamisen edellytyksiä, jotka ovat riippuvaisia sekä työntekijän että työnantajan järjestäytymisestä. Kun oikeus-

käytännön mukaan, johon hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia, yleissitovuuden piiriin kuuluvalla työntekijällä on oikeus vaatia lisäpalkkaa taannehtivasti 10 vuoden ajalta, voi se aiheuttaa eräissä tapauksissa kohtuuttomia seuraamuksia työnantajalle aina konkurssiseuraamuksiin saakka. Näissä tapauksissa sekä työnantaja että työntekijä ovat voineet toimia asiallisin perustein ilman lain kiertämistarkoitusta. Työnantaja on voinut myös uusia työsopimusta useamman kerran hyvässä uskossa (bona fide). Näissä tapauksissa pitäisi taannehtivien vaatimusten osalta olla mahdollisuus kohtuuttomuuksien sovitteluun.

Nykyinen oikeustoimilain 36 § antaa mahdollisuuden ainoastaan oikeustoimen ehdon sovitteeluun, ei koko lain soveltamista koskevaan sovitteeluun. Käytännön esimerkitapausten valossa olisi välttämätöntä, että uudessa työsopimuslaissa annettaisiin oikeusistuimille mahdollisuus sovittelemiseen myös koko lain soveltamisen osalta.

Rinnakkaislakialoitteessa esitetään hallituksen esityksen 1. lain 1 lukuun (HE 157/2000 vp) uutta 2 §:n 2 momenttia. Siinä esitetään, että jos työsuoritusta koskevan sopimuksen osapuolet ovat asiallisin perustein katsoneet, että lain soveltamisen edellytykset eivät täyty, ja toimeen tämän mukaisesti, mutta tuomioistuimien jälkikäteen katsoo, että tätä lakia on sovellettava, voidaan lain taannehtivaa soveltamista rajoittaa kohtuullisesti ottaen huomioon osapuolten asema ja olosuhteet.

Muutoksen lähtökohtana on, että lain soveltamisala on pakottavaa oikeutta. Käytännössä esiintyy kuitenkin tilanteita, joissa lain taannehtiva soveltaminen saattaisi johtaa kohtuuttomiin tuloksiin. Näin on silloin, kun osapuolet ovat asiallisin syin ja ilman lain kiertämisen tarkoitusta toimineet siinä käsityksessä, ettei työ sopimuslaki tulisi sovellettavaksi. Varsinkin pitkän taannehtivan ajanjakson käsittävä lain soveltaminen vastoin osapuolten omaksumaa käsitystä saattaa johtaa epäoikeudenmukaisiin tuloksiin. Oikeuskäytännössä on muun muassa ratkaisussa KKO 1986 II 144 (ään.) yleissitovan työehtosopimuksen taannehtivaa vaikutusta soviteltu kohtuulliseksi oikeustoimilain 36 §:n nojalla. Mai-

nittu oikeustoimilain säännös rajoittuu kuitenkin sanamuotonsa mukaisesti oikeustoimen ehdon sovitteluun. Muutosesityksessä on kysymys koko lain soveltamisen kohtuullisuudesta. Ehdotettu uusi 2 momentti ilmaisisi tuomioistuimille, jotka käsittelevät lain soveltamiskysymyksiä, kelpuuttavan normin, jonka nojalla lain taannehtivaa soveltamista voitaisiin tapauskohtaisesti harkiten rajoittaa kohtuulliseksi. Tuomioistuimilla tarkoitettaisiin tässä säännöksessä myös työneuvostoa ja välimiesoikeuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Työsopimuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(kuten HE)

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

(1 mom. kuten HE)

Jos työsuoritusta koskevan sopimuksen osapuolet ovat asiallisin perustein katsoneet, että lain soveltamisen edellytykset eivät täyty, ja toimineet tämän mukaisesti, mutta tuomioistuin jälkikäteen katsoo, että tätä lakia on sovellettava, voidaan lain taannehtivaa soveltamista rajoittaa kohtuullisesti ottaen huomioon osapuolten asema ja olosuhteet.

(3—10 § ja 2—14 luku kuten HE)

(Lait 2—33 kuten HE)

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2000

Hannes Manninen /kesk